

پارادایم‌های بالینی

ملانی کلاین و دانلد وینیکات

تألیف

جان ابرام

آر. دی. هینشل وود

ترجمه

حسام گودرزی

کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی

دکتر صفورا محمدیان

دکترای تخصصی روانشناسی بالینی

جان ابرام، آر. دی. هینشل وود

پارادایم‌های بالینی

ملانی کلاین و داندل وینیکات

ترجمه: حسام گودرزی، دکتر صفورا محمدیان

فروست: ۱۸۸۶

ناشر: کتاب ارجمند

صفحه‌آرایی: سیما هداوند

طراح جلد: احسان ارجمند

سرپرست تولید: سحر هداوند

ناظر چاپ: سعید خانکشلو

چاپ و صحافی: پیکان

چاپ اول، دی ماه ۱۴۰۰، ۷۷۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۵۷-۲۹۱-۴

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف، ناشر، نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

www.arjmandpub.com

سرشناسه: آبرام، جان (Abram, Jan)

عنوان و نام پدیدآور: پارادایم‌های بالینی ملانی کلاین

و داندل وینیکات/تألیف جان آبرام، آر. دی. هینشل

وود؛ ترجمه حسام گودرزی، صفورا محمدیان.

مشخصات نشر: تهران: کتاب ارجمند، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۷۲ ص. رقی، مصور

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۵۷-۲۹۱-۴

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

عنوان اصلی: The clinical paradigms of

melanie klein and Donald winnicott

comparisons and dialogues, 2018.

موضوع: کلاین، ملانی، ۱۹۶۰-۱۸۸۲ م.

(Klein, Melanie, 1882-1960)

موضوع: وینیکات، دونالد وودز، ۱۹۷۱-۱۸۹۶ م.

(Winnicott, D. W. (Donald Woods), 1896-1971)

موضوع: روانکاوی (psychoanalysis)

شناسه افزوده: هینشل وود، آر. دی.، ۱۹۳۸- م.

شناسه افزوده: گودرزی، حسام، ۱۳۷۴-، مترجم

شناسه افزوده: محمدیان، صفورا، ۱۳۶۵-، مترجم

رده‌بندی کنگره: BF۱۷۳

رده‌بندی دیویی: ۱۵۰/۱۹۵۷

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۲۷۱۰۵

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

مرکز پخش: انتشارات ارجمند

دفتر مرکزی: تهران بلوار کشاورز، بین خ کارگر و ۱۶ آذر، پلاک ۲۹۲، تلفن ۸۸۹۸۲۰۴۰

شعبه مشهد: ابتدای احمدآباد، پاساژ امیر، انتشارات مجد دانش، تلفن ۰۵۱-۳۸۴۴۱۰۱۶

شعبه رشت: خ نامجو، روبروی ورزشگاه عضدی، تلفن ۰۱۳-۳۳۳۳۲۸۷۶

شعبه بابل: خ گنج افروز، پاساژ گنج افروز، تلفن ۰۱۱-۳۲۲۲۷۶۴

شعبه ساری: بیمارستان امام، روبروی ریاست، تلفن ۰۹۱۱۸۰۲۰۰۹۰

شعبه کرمانشاه: خ مدرس، پشت پاساژ سعید، کتابفروشی دانشمند، تلفن ۰۸۳-۳۷۲۸۲۰۴۴

بها: ۶۰۰۰۰ تومان

با ارسال پیامک به شماره ۰۲۱۸۸۹۸۲۰۴۰ در جریان تازه‌های نشر ما قرار بگیرید:

ارسال عدد ۱: دریافت تازه‌های نشر پزشکی به صورت پیامک

ارسال عدد ۲: دریافت تازه‌های نشر روان‌شناسی به صورت پیامک

ارسال ایمیل: دریافت خبرنامه الکترونیکی انتشارات ارجمند به صورت ایمیل

فهرست مطالب

۹	پارادایم‌های بالینی
۱۴	دربارهٔ پدیدآورندگان کتاب
۱۸	پیشگفتار کتاب
۲۳	زندگی‌نامه و گاه‌شمار کلاین و وینیکات
۲۹	مقدمهٔ کتاب

بخش ۱ اصول اساسی

۳۸	فصل اول ملانی کلاین
۴۷	فصل دوم دونالد وینیکات

بخش ۲ تحول روانی در کودکی

۷۲	فصل سوم نوزاد کلاینی
۷۷	فصل چهارم نوزاد وینیکاتی

بخش ۳ نقش ابژه بیرونی

۹۹	فصل پنجم اضطراب و خیال‌پردازی
۱۰۸	فصل ششم ترکیب فرد-محیط

بخش ۴ مفهوم روانکاوانهٔ درد روانی

۱۳۰	فصل هفتم ملانی کلاین و اضطراب درونی
۱۳۸	فصل هشتم پرخاشگری از دیدگاه وینیکات

بخش ۵ نظریه و درمان

۱۷۱	فصل نهم واقعیت چه کسی؟ تجربهٔ چه کسی؟
۱۷۸	فصل دهم نگاه‌داری و تفسیر مؤثر
۲۱۹	پیوست
۲۲۴	واژه‌نامه
۲۵۳	سخن پایانی
۲۵۶	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی
۲۵۹	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
۲۶۲	منابع

کتاب حاضر را باید ثمره پیشنهاد برگزاری کارگاهی آموزشی از سوی جان آبرام در ۲۰۱۱ به رابرت (باب) هینشلوود قلمداد کرد؛ آبرام در آن ایام استاد مدعو دانشگاه اسکس بود. ایده گفت‌وگو کردن برای مقایسه نظریه‌ها و بیان وجوه متضاد آنها از دل تجربه تدریس جان آبرام برآمد؛ او دریافته بود که دانشجویان اغلب درباره مکاتب مختلف روانکاوی تصویر واضحی ندارند؛ این مکاتب از زمان مناظره‌های جنجالی^۱ (۱۹۴۲-۱۹۴۵) سر بر آوردند. اولین کارگاه در مارس ۲۰۱۳ در مرکز مطالعات روانکاوی دانشگاه اسکس برگزار گردید.

باب هینشلوود، در ۱۹۹۷، با کناره‌گیری از سازمان خدمات سلامت همگانی و بر عهده گرفتن سمتی دانشگاهی در دانشگاه اسکس، فراغت بال بیشتری یافت تا به انواع و اقسام اندیشه‌های روانکاوانه بپردازد و بر اهمیت کار بالینی به عنوان داد حیاتی تأکید کرد که از رهگذر آن می‌توان مکاتب فکری مختلف را با یکدیگر مقایسه کرد. همین موضوع در پژوهش راجع به مفاهیم مقایسه‌شدنی^۲ (یا مقایسه‌نشدنی) سرکوبی و دوباره‌سازی به اوج خود رسید (هینشلوود، ۲۰۰۸).

پس از برگزاری این کارگاه، انجمن روانکاوی لهستان برای برگزاری کارگاهی مشابه در ورشو از ما دعوت کرد و در نوامبر ۲۰۱۵ آن را برگزار کردیم. در این دوران دیگر راهی برای بحث کردن درباره مؤلفه‌های اصلی کار ملانی کلاین و داندل وینیکات بدست آورده بودیم. در هر دو کارگاه، از روانکاوی دعوت کردیم تا جلسات درمان فشرده در جریان را با جزئیات کامل ارائه دهد. هدف این بود که در بعد از ظهر آن

۱. منظور مجادلات و مناظرات بحث انگیزی است که بین حامیان ملانی کلاین و انا فروید رخ داده است؛ طبق مفاهیم کوهنی، وقتی بحران در علم متعارف روی می‌دهد، پارادایم‌های رقیب با همدیگر ناسازگار هستند و نمی‌توان یک پارادایم را با مفاهیم و تعبیر پارادایم دیگر فهمید. یعنی در دوره بحران، طرفداران پارادایم‌ها حرف و منطق یکدیگر را نمی‌فهمند. (م.م)

روز نشان دهیم که هر نظریه را چگونه می‌توان در کار بالینی به کار بست. در سراسر فصول و گفتگوهای این کتاب نیز همین رویه را در پیش گرفتیم.

موفقیت این دو کارگاه چشمگیر بود و استقبال زیادی از آنها شد. به باور ما، این کامیابی دو علت داشت، یکی نامعمول بودن کار مقایسه در رشته ما و دیگری، اینکه کلاین و وینیکات، پس از فروید، در زمره بزرگ‌ترین متفکران روانکاوی قرن بیستم قرار دارند. افزون بر این، به دلیل شکل‌گیری فرقه‌های سیاسی در انجمن روانکاوی بریتانیا پس از ۱۹۴۵، این نوع گفتگوها میان دو روانکاو مطرح بین‌المللی بریتانیایی درباره کلاین و وینیکات بی‌سابقه می‌نمود. بخش عمده زمان کارگاه‌ها به بحث کردن اختصاص می‌یافت و ما دریافتیم که روانکاوان و دانشجویان، به یک‌سان، اشتیاق و علاقه دارند تا برای واکاوی و واریسی تفاوت میان کلاین و وینیکات فرصت بیشتری داشته باشند. تجربه این دو کارگاه به قدری برایمان مهیج بود که نگارش کتابی درباره آن امری بسیار معمول به نظر می‌رسد. پژوهشی که برای کتاب‌هایمان - فرهنگ واژگان اندیشه کلاین رابرت هینشلرود در ۱۹۸۹ (و ویراست‌های بعدی آن؛ ویراست دوم در ۱۹۹۱ و فرهنگ جدید واژگان اندیشه کلاین به سعی الیزابت اسپلیس^۱ و همکاران، در ۲۰۱۱) و زبان وینیکات ۱۹۹۶ جان ابراهام فرهنگ واژگان کاربرد کلمات وینیکات (ویراست دوم در ۲۰۰۷) - انجام داده بودیم به این معنا بود که برای واریسی موشکافانه وجوه اشتراک و افتراق این دو روانکاو در قالب کتاب آنچنان که می‌سزد انگیزه داریم و ره به بیغوله نمی‌بریم. اما خالی از لطف نیست که بگوییم این کارگاه‌ها ما را به درک بیشتر رویکرد یکدیگر علاقه‌مند ساخت.

هدف اصلی ما از نحوه چینش بخش مقایسه‌ها و گفت‌وگوها در این کتاب آن است نوعی حس تبادل افکار زنده و خودانگیخته‌ای را ایجاد کنیم، که بخت با ما یار بود و در این دو کارگاه همین نتیجه حاصل شد. بدین منظور، نخواستیم کتاب قالب نشریات روانکاوی را به خود بگیرد، زیرا تلاش ما این بود که گفتگویی مباحثه‌ای میان دو متفکر بزرگ - کلاین و وینیکات - راه بیندازیم؛ این دو متفکر پارادایم‌های بالینی کاملاً متفاوتی بنا نهاده بودند که از پارادایم کلاسیک فرویدی در دهه ۱۹۳۰ سرچشمه می‌گرفت. چنانچه به آموزه‌های افلاطون بنگریم، به ما گوشزد می‌کند که هدف روش

سقراطی تسهیل نوعی «مباحثه مشارکتی میان افراد بر اساس پرسش کردن و پاسخ دادن است تا از این رهگذر شعله‌های تفکر نقاد را بیفزود و ایده‌ها و فرضیات بنیادی را استنباط کند» (بنگرید به ویکی پدیا: روش سقراطی). برای رسیدن به این اهداف لازم دیدیم برخی از تفاوت‌ها را روشن‌تر کنیم، زیرا پیروان هر چارچوب فکری نه تنها درک ناصوابی از ایده‌های دیگری دارند، که در پاره‌ای موارد نیز دچار سوء تفاهم می‌شوند.

کتاب را به پنج بخش تقسیم کرده‌ایم. گفتنی است که چون شعله‌های اندیشه‌های وینیکات، دست‌کم در ابتدای سیر فکری‌اش، به طور عمده در مباحثه با کلاین فروزان شدند، عقل حکم می‌کرد که باب هینشلوود هر بخش را با فصلی درباره موضوعی مشخص آغاز کند و فصل بعدی را جان درباره مفاهیم وینیکات آغاز کند. پس از اینها نوبت به بیان خلاصه مطالب هر بخش و ارائه جدول مقایسه نکات مهم دو فصل می‌رسد و در نهایت بخش گفت‌وگو پیش روی مخاطب گزارده می‌شود. از این رو، کتاب متشکل از ده فصل و پنج گفت‌وگو است. گفت‌وگوها را در پاسخ به فصل‌هایی که قبلاً نوشته بودیم از طریق ایمیل، برای یکدیگر ارسال کردیم. این کار به ما فرصت داد تا در آماده سازی مطالب هر بار اندکی فکر کنیم، البته سعی ما بر این بود که اصالت ایمیل‌ها را حفظ کنیم زیرا به باور ما این کار حیاتی بود. از این رو، بر آن شدیم تا ویرایش را به کمترین میزان ممکن برسانیم و کاری هم با سوء تفاهم‌ها نداشته باشیم. می‌خواستیم نشان دهیم که حوزه‌های تخصصی متفاوت ما چگونه باعث می‌شود تصور کنیم منظور یکدیگر را متوجه می‌شویم اما در غالب اوقات تصور ناصواب داریم یا دچار سوء تفاهم می‌شویم.

نتیجه این کار برای هر دوی ما بسیار گیرای نظر بود. پاسخ‌های ما در جریان بحث به ذهنمان خطور می‌کرد زیرا سعی داشتیم به چیزی توجه کنیم که این دو مکتب روانکاوی کاملاً متفاوت ولی در عین حال مرتبط، هیچ‌گاه با یکدیگر به بحث نگذاشته بودند.

هدف کلی ما این بود که کتاب، برای تازه‌کارها به اندازه و فهمیدنی باشد و برای بالینگران مجرب و/یا پژوهشگران کارآزموده روانکاوی گیرای نظر باشد. از این رو برای دربرگرفتن مخاطبان بیشتر، ناگزیر بودیم دامنه موضوعات را تنگ‌تر کنیم، زیرا

تلاش ما این بوده است که وجوه افتراق و اشتراک ملانی کلاین و دانلد وینیکات را بررسی کنیم.

این شکل گفت‌وگو نوعی تمرینی آزمایشی بود و امیدواریم خواننده آن را، به اندازه ما، جالب و مهیج بیابد. ضمن گفتگوها دریافتیم واقعاً می‌توانیم با دیدگاه‌های یکدیگر دست و پنجه نرم کنیم. خوانندگانی که مجدانه پیگیر تبادل آراء و افکار ما هستند، متوجه اندکی افسانه‌سازی از سوی هریک از دو طرف خواهند شد. امیدواریم به وضوح ببیند که چگونه در سراسر این فرایند تا جایی که توانستیم در گفتگوها از یکدیگر آموختیم. اما این امر بدان معنا نیست که همه تصورات ناصواب حل و فصل شده‌اند. گاهی، درک موضوع بیرون از نوعی چارچوب خاص می‌تواند براستی الهام برانگیز باشد و از این رو مستلزم تعمق بیشتری است، اما مقاومت در برابر گوش دادن به یکدیگر بسیار توان‌فرسا است و ما نیز توجه زیادی به آن داشتیم. چنانکه راجر مانی-کاپرل درباره گروه‌های سیاسی (که گروه‌های روانکاوی یقیناً از اینها هستند) می‌گوید:

... کاری ندارد که در مباحث روانکاوی بحث و جدل راه بیندازیم تا از این رهگذر صرفاً نقاط تاریک نظریه‌های مخالفان را برجسته کنیم؛ اما، با این کار، گویی «عیوب دیگران را بر ملا و نواقص خودم را کتمان کرده‌ایم» و دیگران را «سپر بلا» کرده‌ایم (مانی-کاپرل، ۳۷۵-۳۷۶: ۱۹۶۴).

امیدواریم این شکل گفت‌وگو نوعی شیوه تعامل ابتکاری پیش روی خوانندگانی بگذارد که به ناگزیر با سنت دیرینه افسانه درباره کلاین یا وینیکات مواجه شده‌اند. نیز امید داریم که سبک گفت‌وگوهای ما به نوعی نشانگر کیفیت پدیدآیی، تکامل و تصریح موضوعات نزد هر دوی ما باشد. امید آنکه مسیری که باهم پیموده‌ایم برای همه خوانندگان با طراوت و ثمربخش باشد و از این رهگذر به جزئیات غنی و تفاوت‌های جزئی بینش یابیم و همین رویکرد مقایسه کردن و بیان وجوه افتراق و اشتراک ما را به مقصد فوق رهنمون شود.